

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum in Deo sit futurorum contingentium scientia, qua item ratione cum
ea libertas arbitrij, rerúmque contingentia consentiat. disput. 17.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

diffidit obumbratio repugnat, necesse est ex libero, ac aeterno decreto, quod re ipsa est in mente diuina, producatur, & hoc est quod D. Thom. docuit quaestione 6. de veritate artic. 3. in responsione ad vltimum citata, neque aliud conuincit probatio, quae in eo argumento subiungitur. Quare concedendum est, adueniente tempore, in quo Deus ex aeternitate statuit mundum creare, Deum simul, & liberè, & necessariò, eum creare, alia tamen, atq; alia ratione. Liberè enim creare mundum dicitur, quatenus libera voluntate aeterna eum creat: necessariò verò propter necessitatem immutabilitatis suae voluntatis ita liberè ex aeternitate determinata.

Ad quartum.

Ad quartum, concessio antecedente, nempe futura contingentia re ipsa posse non esse, neganda est consequentia, qua inferrebat, re ipsa posse non esse scita à Deo. Solùm enim sequitur, potuisse non esse scita, & non fuisse scienda, si, vt possunt, non fuissent futura: Deus enim ex aeternitate id certò penetraret, atque in euentu ex aeternitate id de tali contingente sciuisset, non verò id, quod modò scit. At eo ipso, quòd certissimè penetravit & praesciuit id futurum esse, quod re ipsa eueniet, efficere non potest, vt ex aeternitate contrarium sciuerit. Neque in sensu composito, quòd Deus id ita certissimè penetrauerit & praesciuerit, potest euenire oppositum: tamen si in sensu diuiso, nihil omnino impedit praescientia diuina (quae non fuisset, nisi res ex libertate arbitrij humani ita esset futura) perinde posset simpliciter euenire oppositum, ac si nihil esset à Deo praescitum.

Ad quintum.

Ad quintum, concessio antecedente, concedenda quoque est consequentia de indiuisibili nunc aeternitatis absolutè sumpto: secus autem de nunc aeternitatis, vt responderet cuicumque puncto temporis determinato, ante quod semper tempore infinito praecessit determinatio diuina voluntatis & scientiae ad alteram contradictionis partem: facta namq; semel determinatione voluntatis ac scientiae, implicat contradictionem Deum facere, vt ex aeternitate voluerit, aut sciuerit oppositum, vt ostensum est.

DISPUTATIO XVII.

Verum in Deo sit futurorum contingentium scientia, qua item ratione cum ea libertas arbitrij, rerumq; contingentia consentiat.

Quamuis, quae in postrema hac disputatione dicenda sunt, facillè ex dictis poterant intelligi, vt tamen argumenta aliqua diluantur, clariùsque consensio libertatis arbitrij, contingentiaque rerum cum diuina praescientia intelligatur, haec quoque disputatio erit instituenda.

Primo.

In partem ergo, quae negat esse in Deo scientiam futurorum contingentium, argumentatur D. Thomas hoc loco. Primo, Quonia à causa necessaria proficiscitur effectus necessarius: sed scientia Dei est causa futurorum, quae per eam sciuntur, eò quòd, vt art. 8. ostensum est, Deus per suam scientiam sit causa rerum, insuper est necessaria: ergo omne, quod ab ea scitur futurum, eueniet necessariò, ac proinde in Deo nullius rei contingentis scientia reperiri potest.

Secundo.

Secundò, si conditionalis aliqua est vera, & eius antecedens est absolutè necessarium, consequens est etiam absolutè necessarium, alioqui in bona consequentia esse posset antecedens verum & consequens falsum, quod nulla ratione est admittendum: sed haec conditionalis est vera: si Deus sciuit hoc esse futurum, id ita eueniet, alioquin scientia Dei esset falsa:

& antecedens & absolutè necessarium, tum quia aeternum, tum etiam quia praeteritum, & ad praeteritum non est potentia: ergo consequens erit etiam absolutè necessarium, ac proinde nullum futurum praescitum à Deo erit contingens.

Tertio.

Tertio, quidquid scitur à Deo, necesse est esse, quippe cum & omne id, quod scitur ab hominibus, necessariò sit, Dei verò scientia certior sit, quam humana: sed nullum contingens futurum necessariò erit: ergo nullum futurum contingens à Deo sciri potest.

Quarto.

Quarto, ita possumus argumentari, nihil futurum praecognitum à Deo potest non euenire: ergo nihil praecognitum à Deo est futurum contingens. Consequentia est manifesta, quoniam futurum contingens non est aliud, quam id, quod euenire, & non euenire indifferenter potest. Antecedens verò probatur, quoniam si, quod à Deo est praecognitum euenturum, non eueniret, Deus re ipsa falleret: ergo si, stante scientia, posset non euenire, Deus re ipsa falli posset, quod tamen est impium, nullaque ratione esse potest.

Quinto.

Quinto, res significatae per propositiones de futuro contingenti non minus necessariae sunt, si scientia diuina, quae de ipsis habetur, sit determinatè vera, quam si propositiones ipsae de futuro, quae easdem res significant, sint determinatè verae: sed ex eo, quòd propositiones de futuro contingenti sunt determinatè verae, colligit Aristoteles primo de interpretatione capite vltimo sequi, res significatas esse necessariò euenturas, & consequenter inanes esse nostras consultationes: ergo si scientia diuina, quae de eisdem rebus habetur, sit determinatè vera, sequitur omnia necessariò, & nihil contingenter euenire, inanes esse consultationes nostras, tollique prorsus nostri arbitrij libertatem.

Sexto.

Sextò, futurorum praescientia tollit libertatem arbitrij: ergo libertas arbitrij & praescientia Dei circa futura contingentia nulla ratione possunt cohaerere, ac proinde alterum necessariò negandum erit. Consequentia est manifesta: antecedens verò probatur, quoniam data praescientia futurorum, haec est necessaria, & optima consequentia, Deus ex aeternitate praesciuit Petrum peccaturum cras, ergo Petrus cras peccabit: nititur namq; certitudini diuinae scientiae, cui nulla ratione potest subesse falsum, ac proinde quàm certum est, Deum ea scientia falli non posse, tam necessaria est consequentia illa: at in cuius potestate non est tollere antecedens necessariae consequentiae, nec in eius potestate est tollere consequens, alioquin efficere quis posset, vt in bona consequentia antecedens esset verum, & consequens falsum, quod cum natura bonae consequentiae omnino pugnat: cum ergo in potestate Petri non sit efficere, vt Deus ex aeternitate non praesciuerit peccatum ipsius crastina die futurum, neque id sit in potestate Dei, eò quòd ad praeteritum non sit potentia, sit, vt in potestate etiam ipsius Petri situm non sit facere, quin peccet cras, ac proinde sit, vt, stante praescientia, quam Deus re ipsa habet, nulla in Petro libertas arbitrij permaneat.

Futurorum contingentium est in Deo praescientiam.

F Futurorum praescientiam esse futurorum contingentium ex literis sanctis est aperitissimum, adeò vt contrarium non solum insania sit, vt Augustinus 5. de Ciuitate Dei capite 9. affirmat, sed etiam manifestus error in fide. Psal. 138. Intellecti cogitationes meas de longè, semitam meam, & funiculum meum inuestigasti, & omnes vias meas prauidisti. Tu cognouisti omnia nouissima, & antiqua. Sapientiae capite octauo de diuina sapientia dicitur, Signa, & monstra scit antiquum suum, & euentus temporum, & saeculorum.

secularium. Ecclesiastici capite vigesimo tertio. Oculi Domini lucidiores sunt super solem. circumspicientes omnes vias hominis, profundum abyssi, & hominum corda inuidentes in absconditis partibus. Domina enim aequam reuerentur, omnia sunt agnita. Et cap. 39. Opera omnia carnis coram illo, & non est quicquam absconditum ab oculis eius. A saeculo usque in saeculum respicit, & non est mirabile in conspectu eius, quasi scilicet aliquid eueniat, quod ipse antea non praesciuerit. Isaia capite 41. Annunciate, quae ventura sunt in futurum, & sciemus quia Dei estis vos. Et capite 48. Pradixi tibi ex tunc, antequam eueniret, indicavi tibi, ne forte diceeres, idola mea fecerunt haec, & sculpitilia mea, & consilia mandauerunt ista. Ioan. 14. Et nunc dixi vobis prius quam fiant, ut cum factum fuerit credatis. Praeterea Deus scit contingentia omnia, quando fiunt, & iam actu sunt, iuxta illud ad Hebraeos 4. Non est inuisibilis illa creatura in conspectu eius, omnia nuda & aperta sunt oculis eius: sed non incipit illa scire quando sunt actu, id enim esset a non sciente in scientem mutari, caderetque in Deum aperte vicissitudinis obumbratio, ergo scit contingentia futura, antequam sint. Postremo, si in Deo non sit praescientia contingentium futurorum, perit propheta, corrumpiturque pars maxima Scripturarum sanctarum, quod cum fide Catholica manifeste pugnat. Vnde merito Tertullianus 2. lib. aduersus Marcionem, Praescientia, inquit, Dei tot habet testes, quos fecit Prophetas.

Triplicem in Disputatione consideranda.

Merè naturalis.

Omnino libera.

Merè inordinabilis.

Quaestio.

Solutio.

Triplicem scientiam oportet distinguamus in Deo, nisi periculosè in concilianda libertate arbitrij nostri, & contingentia rerum cum diuina praescientia hallucinari velimus. Vnam merè naturalem, quae proinde nulla ratione potuit esse aliter in Deo; per quam omnia ea cognouit, ad quae diuina potentia, siue immediatè, siue interuentu causarum secundarum sese extendit, tum quoad naturas singulorum, & complexiones eorum necessarias, tum etià quoad contingentes, non quidem quòd futurae essent, vel non essent determinatè, sed quòd indifferenter esse, & non esse possent, quod eis necessariò competit, atque ad eò sub scientiam Dei naturalem etià cadit. Aliam merè liberam, quia Deus post liberum actum suae voluntatis, absque hypothese, & conditione aliqua cognouit absolutè, & determinatè ex complexionibus omnibus contingentibus, quam re ipsa essent futurae, quae non item. Tertiam denique mediam scientiam, quae ex altissima & inscrutabili comprehensione cuiusque liberi arbitrij in sua essentia intuitus est, quid pro sua innata libertate, si in hoc, vel illo, vel etiam infinitis rerum ordinibus collocaretur, acturum esset, cum tamen posset, si veller, facere re ipsa oppositum, vt ex dictis disputatio. 14. & 15. manifestum est.

Sciscitabitur fortè aliquis, an huiusmodi scientia media appellanda sit libera, an naturalis. Ad quod in primis respondendum est, eam nulla ratione esse dicendam liberam: tum quia antecedit omnem liberum actum voluntatis diuinæ: tum etiam quia in potestate Dei non fuit scire per eam scientiam aliud, quam re ipsa sciuerit, ac proinde cum naturali, vt distinguitur contra liberam, erit annumeranda. Deinde dicendum, neque etiam in eo sensu esse naturalem, quasi ita innata sit Deo, vt non poterit scire oppositum eius, quod per eam cognoscit. Si namque liberum arbitrium creatum acturum esset oppositum, vt re vera potest, id ipsum sciuisset per eandem scientiam, non autem, quod re ipsa scit. Quare non est magis innatum Deo scire per eam scientiam hanc partem contradictionis ab arbitrio creato pendentem, quam oppositam. Dicendum ergo est, par-

Molina in D. Thom.

atim habere, conditionem scientiae naturalis, quatenus praecedit actum liberum voluntatis diuinae, neque in potestate Dei fuit aliud scire, partim habere conditionem scientiae liberae, quatenus, quòd sit vnus potius partis, quàm alterius, habet ex eo quòd liberum arbitrium, ex hypothese quòd crearetur in vno aut altero ordine rerum, esset potius facturum vnum, quam aliud, cum vtrumuis indifferenter posset facere. Atque hoc sanè postulat libertas arbitrij creati, quae, posita etiam praescientia diuina, non minus est de fide, quam eadem praescientia, & praedestinatio, vt disputatio 3. latè ostensum est. Idem apertissime sonant testimonia Sanctorum, quae mox referemus. Consonat etiam communis Theologorum sententia, quam disputatione praecedente ex parte retulimus, & de qua paulò post dicemus. Ne verò primò suo aspectu te haec doctrina perturbet, memento ista omnia, quae sequuntur, aptissime inter se conuenire & coherere. Nihil esse in potestate creaturae, quod etiam nò sit in potestate Dei, Deum sua omnipotentia inflectere posse nostrum liberum arbitrium quocumque ipse voluerit, praeterquam in peccatum, id enim contradictionem implicat, vt in Concordia disputatione 30. demonstratum est, Deum quicquid facit interuentu causa secunda, posse efficere se solo, nisi in effectu inuoluntur, vt fit à causa secunda, Deum permittere posse peccata, non verò praecipere, aut ad ea incitare, vel inclinare. Item, quòd res libero arbitrio praedita, si in certo ordine rerum, & circumstantiarum collocetur, in vnam, aut alteram partem se flectat, non provenire ex praescientia Dei, quin potius ideò Deum id praescire, quia ipsa res libero arbitrio praedita liberè id ipsum agere debet, neque provenire ex eo, quòd Deus velit id ab ea fieri, sed ex eo, quòd ipsa liberè id velit facere. Inde verò apertissime sequitur, scientiam, quae Deus, antequam statuat eam creare, prauidet, quid sit factura, ex hypothese quòd in eo rerum ordine collocetur, pendere ex eo quòd ipsa pro sua libertate hoc vel illud sit factura, & non è contrariò. Scientia verò, quae Deus absque vlla hypothese absolutè scit quid per liberum arbitrium creatum sit re ipsa futurum, semper est in Deo libera, pendenteque à determinatione libera suae voluntatis, quae tale liberum arbitrium in tali, vel tali ordine rerum creare statuit.

Quaeret fortasse aliquis, vtrum scientia illa media concedenda sit in aliquo beatorum, saltem in sacratissima Christi anima, vt sicut Deus, quia Deus, penetratione suae essentiae intueretur, quid liberè futurum sit per arbitrium creatum, ex hypothese, quòd in tali ordine rerum creetur: ita anima illa sacratissima, ex intuitu diuinæ essentiae per scientiam beatam, quid futurum sit per liberum arbitrium, maxime hominis iam à Deo producti, intueatur. Dicendum est, neque etiam in ipsa anima Christi concedendam esse eiusmodi scientiam. Ratio est, quoniam non comprehendit diuinam essentiam: Deo autem ab Hieronymo, Augustino, & aliis Patribus tribuitur haec scientia comparatione rerum creaturarum, quia Deus est, eaque ratione altissimo quodam modo liberum quocumque arbitrium creatum comprehendit. Neque enim ad intueandum in re libera, in quam partem se inflectet, satis est illius comprehensio, neque quaecumque maior comprehensio quam sit res comprehensa, sed necessaria est altissima, atque eminentissima comprehensio, qualis in solo Deo comparatione creaturarum reperitur. Vnde neque Deum concedimus per scientiam

Quaestio circa scientiam mediam.

Solutio.

Scientia media non est in Deo comparatione sui liberi arbitrij, sed solius comparatione creati.

naturalem, seu mediam (quam de hac re, in eo negamus) intueri ante determinationem suæ voluntatis, quam partem ipse sit electurus, eò quòd intellectus in Deo ea altitudine & præstantia non superet essentiam, ac voluntatem diuinam, quæ essentias ac voluntates creatas longè superat. Quare sicut homo & Angelus ante liberam determinationem suarum voluntatum non cognoscunt, in quam partem se inflectere debeant, eò quòd intellectus in eis essentiam ac voluntatem infinito illo excessu non superent: ita neque Deus, antequàm voluntatem suam determinet, in quam partem ea sit inflectenda cognoscit. Nec satis percipio, quam ratione in Deo integra maneret libertas, si ante actum suæ voluntatis præcognosceret, in quam partem esset inflectenda. Etenim, existente tali scientia, nulla ratione partem oppositam eligere posset: quare si ante determinationem præcognosceret, in quam partem foret inflectenda, non video quando libertatem habuerit, ad partem oppositam eligendam.

Vt verò hoc melius percipias, obserua. Longè diuersum esse, vnum suppositum per scientiam mediam, ex eminentia sua supra aliud suppositum, scire quid ab illo alio supposito pro sua libertate sit eligendum, ac vnum & idem suppositum per scientiam mediam præscire, quid ipsum liberè sit electurum. Quòd enim suppositum vnum excessu infinito aliud comprehendens, sciat per scientiam mediam, non liberè, sed quasi naturaliter, quid illud aliud suppositum pro sua libertate complectetur ex hypothesi, quòd in tali, vel tali ordine rerum constitutur, sciturum etiam quidquid in contrariam partem eligeret illudmet ipsum, si fortè, vt re vera potest, in illam sese liberè flecteret, nihil sanè mirum, neque vllum inde libertati alterius suppositi inferret præiudicium: at verò quòd vnum, & idem suppositum, non liberè, sed quasi naturaliter, prius sciat, quid ipsummet volet, quàm id actu velit non video, quia ratione salua libertate eiusdem suppositi possit consistere: quandoquidem in illo priori, in quo id non liberè, sed quasi naturaliter sciuit, in potestate ipsius non fuit scire contrarium: quippe cum non liberè, sed quasi naturaliter eam contradictionis partem sciuerit, præexistente verò eiusmodi scientia, contradictionem implicet velle, aut sciuisse contrarium, quoniam aut Deus falleretur, aut postquam aliquid sciuit, id non sciuisset, quod contradictionem inuoluit: id quod ex dicendis disputatione sequenti membro primo dilucidius reddetur. Adde, id, quod meritò ob eminentiam infinitam Dei supra arbitrium creatum necessitate compulsi asserimus, ad eiusdem arbitrii libertatem tuendam, quam experimur, & quæ non minis certa est ex Scripturis sanctis, quàm diuina præscientia, extendendum non esse ad alia absque vrgentissima ratione: quæ tamen in præsentia non datur.

Quidam contententes in futuris contingentibus semper alteram partem, antequàm eueniat, esse ex æternitate veram determinatè, & alteram determinatè falsam, eaque ratione ex natura rei vnam esse cognoscibilem futuram determinatè, & alteram non futuram determinatè, ex eo capite, quòd quidquid ex natura rei est cognoscibile, Deus ante omnem actum suæ voluntatis naturaliter cognoscat, arbitrantur, Deum ante omnem actum liberum suæ voluntatis scire, non solum quid per arbitrium creatum sit ex quacumque hypothesi futurum, sed etiam quid ipsemet Deus posterius natura, seu nostro intelligendi more cum fundamento in re, sit liberè voliturus, eò quòd id similiter, antequàm à Deo

A statuat, sit determinatè verum. Veruntamen contingentia futura ex natura rei esse determinatè vera, & cum Aristotelis doctrina, communique Doctorum sententia, & cum natura ipsa contingentium pugnat, quippe quæ eo ipso ex ipsamet eorum natura indifferèntia sunt, vt eorum vnumquodque sit, aut non sit, vt ad cap. vltimum primi de interpretatione ostendimus. Quare corruit profectò hoc eorum fundamentum: supra naturam, quæ eorum futurorum contingentium, quæ ab arbitrio creato pendet, est, quòd Deus ea cognoscat, idque prouenit ex infinita, & illimitata Dei perfectione, qua altissimo, eminentissimoque quodammodo vnumquodque arbitrium creatum comprehendit, vt explicatum à nobis est. Quare cum nostrum hoc fundamentum locum non habeat in Deo comparatione liberæ determinationis suæ voluntatis, quam nulla ratione potest excedere perfectione, atque id quod in Deo comparatione arbitrii creati, propter eminentissimam comprehensionem supra perfectionem obiecti, necessitate compulsi concedimus, extendendum ad alia non sit, vt paulò antea dicebamus, sanè dicendum non est, Deum, ante determinationem liberam suæ voluntatis, cognoscere in quam partem se sit determinatura, sed diuinum intellectum in eo priori solum illi ostendere cætera omnia vniuersim, etiam quæ per quodcumque creabile arbitrium sunt ex quacumque hypothesi, rerumque ordine futura, vt ea plenissima deliberatione existente ex parte intellectus, voluntas pro suo arbitratu omnia statuat, ac disponat, seruatque arbitrii creati libertate, omnia prouideat, & quos voluerit prædestinet, in sempiternamque felicitatem misericorditer producere statuat.

Aduersus dicta obiicit fortasse aliquis. Ad cognoscendum satis est proportio inter potentiam & obiectum, ita videlicet, vt in potentia sit tanta vis ad cognoscendum, quanta est entitas seu cognoscibilitas obiecti: ergo quicumque comprehendit voluntatem aliquam, in ea penetrabit in quam partem pro sua libertate se sit determinatura, ac proinde Deus cognoscat in quam partem sua voluntas se sit liberè determinatura, & præcipuè anima Christi beata præintelliget, in quam partem, tum sua voluntas humana, tum alia aliorum hominum se sint liberè determinaturæ: quandoquidem altiori modo per eam scientiam eandem comprehendit, quàm illa suapte natura sint cognoscibiles.

E Ad hoc argumentum dicendum est, antecedens esse verum de iis, quæ in obiecto cognoscibilia sunt suapte natura, vix entitatis ipsorum: scilicet autem de iis quæ supra ipsorum naturam ex sola cognoscentis eminentia, illimitataque perfectione agnoscuntur, qualia sunt determinatio liberi arbitrii, antequàm sit, & vniuersum futura omnia contingentia, antequàm existant: ad hæc namque cognoscenda non satis est adæquatio potentia: cognoscentis cum radice contingentia ipsorum, seu comprehensio talis radice, sed necessaria est altissima, & eminentissima comprehensio eiusdem radice, qualis est in solo Deo comparatione liberi arbitrii suarum omnium creaturarum. Quia ergo in beatis concedenda non est eiusmodi media scientia, dicebamus quæst. 12. art. 8. & aliis in locis, beatos ex solo intuitu diuinæ essentia, & determinatione voluntatis diuinæ, de constituendo libero arbitrio cuiusque in aliquo ordine rerum, non posse cognoscere certò futura contingentia, quæ à tali libero arbitrio dependent, & idcirco manifestationem earum rerum fieri beatis per ostensionem scientia, quam Deus de eisdem rebus

Futura contingentia nō sunt ex natura rei determinatè vera.

Obiicit.

Disput.

Parti...
quæ...
de...
fieri...

rebus habet, vel aliqua alia ratione, arbitrabamur.

Deus per scientiam merè naturalem quorundam rerum ipsa fuerit.

His ita explicatis, cum rerum omnium creatarum, ut sapè dictum est, alia sint à Deo immediatè, alia interuentu solum causarum secundarum, quæ agunt ex necessitate naturæ absque vlla dependentia à libero arbitrio creato, alia denique, quæ à libero arbitrio creato emanant, aut ab eo variationem aliquam possunt suscipere, in primis Deus causa fuit, siue particularis, siue vniuersalis rerum omnium primi & secundi generis, per solum scientiam merè naturalem primo loco explicatam, accedente libera determinatione suæ voluntatis, qua scientia illa ad productionem illo modo eorum effectuum determinatur, ut artic. 8. explicatum, ostensumque est. Scientia namque illa sola rationem habet artis, qua Deus modum atque rationem nouit fabricandi res eas illo modo, & prouidendi singulis, ut ad suos fines essent accommodatæ. cum verò ars non operetur, nisi determinata per voluntatem artificis executioni mandantis, quidquid arte præscribitur, accedente voluntate diuina, qua Deus libere voluit, ut illa res essent, scientia Dei naturalis fuit causa earum nostro intelligendi more remota, determinatio verò libera voluntatis diuinæ proxima, ac sufficiens. At licet liberum arbitrium Angelicum & humanum res sint primi generis, quia tamen Deus vtrumque condidit, ut in manu consilij sui constitutum, non solum in finem naturalem, sed etiam supernaturalem diuina ope peruenire posset, aut ab vtroque pro suo arbitratu deflectere, planè ut rerum tertij generis, quæ à libero arbitrio pendunt, Deus causa esset, interdum solum vniuersalis, interdum verò etiam particularis, atque vt circa liberum arbitrium debitam prouidentia ad vtrumque finem posset exercere, nunc hominem variis euentibus exercendo, nunc defectus illius tolerando, & permitiendo: nunc illum vocando, eique optulando, atque illum in bonum promouendo: denique vt quosdam homines, aut Angelos posset prædestinare, omniâque in debitos fines ordinare, præter scientiam merè naturalem primo loco explicatam, necessaria etiam fuit scientia illa media, qua, ex hypothesi, quod hunc, vel illum ordinem rerum vellet efficere, certò præuideret ea omnia, quæ pro libertate arbitrij, tam Angelici, quam humani, in vnoquoque eorum ordinum essent, futura. Rerum ergo tertij generis causa est Deus, interdum vniuersalis, interdum particularis, remorè quidem, nostro intelligendi more, per vtramque scientiam explicatam, proximè verò per determinationem suæ voluntatis, qua statuens collocare homines, & Angelos in eo ordine rerum, in quo eos collocauit, simul statuit hoc, vel illo modo cum libero arbitrio illorum cooperari. Non tamen intelligas causam vllò modo esse peccatorum: hæc enim, quoad culpam & defectum, in solum arbitrium creatum tamquam in causam reducuntur, vt in concordia disputat. 30. ad hunc articulum, & in sequentibus ostensum est. Scientia autem libera, qua Deus post determinationem suæ voluntatis absolutè, & absque vlla hypothesi cognouit quæ euentura erant ex quolibet illorum trium generum effectuum, nullo modo est causa rerum: quoniam scientia illa est post liberam determinationem voluntatis Dei, qua tota ratio causæ, atque principij immediati operandi ex parte Dei completur.

Quæ scientia in Deo sit causa earum rerum, quæ à libero arbitrio creato emanant.

Scientia libera non est causa rerum.

Futura contingentia non quæ sciuntur à Deo, ideo futura sunt, sed contra.

A non quia scit aliquid esse futurum, idè illud futurum, sed è contrario, quia illud futurum est ex suis causis, idè cognoscere illud esse futurum. Quia enim res primi generis ex sola libera voluntate Dei, tamquam ex immediata & tota causa, sunt futura, idè Deus per scientiam liberam, quæ determinationem illam voluntatis consequitur in Deo, in ea ipsa determinatione voluntatis, tamquam in causa quod sunt futura, scit eas esse futuras: non verò è contrario: quia scit illas esse futuras, idè sunt futura, quandoquidem prius, nostro intelligendi more cum fundamento in re, illa sunt futura ex determinatione libera voluntatis diuinæ, quam id à Deo ex eadem ipsa determinatione sciatur. Quia etiam res secundi generis, partim ex libera voluntate Dei, qua causas secundas statuit immediatè creare, & cum eisdem tamquam vniuersalis causa concurrere, partim ex necessario influxu ipsarummet causarum secundarum ita sunt futura, vt nulla alia causa eiusmodi effectus valeat impedire, vique (præexistente scientia naturali, qua præuideret eiusmodi res necessariò esse futuras ex hypothesi, quod causas earum vellet creare) præsciuit, in determinatione voluntatis, qua illas statuit creare, per scientiam liberam, quæ eiusmodi determinationem consequitur. Tales effectus absolutè, & sine hypothesi esse futuros, quia ex dictis causis erant futuri: non verò è contrario, quia sciuit illos esse futuros, idè futuri sunt ex eisdem causis. Denique quia res tertij generis, cooperantibus cum aliis causis secundis, tum etiam Deo, partim vt causa vniuersali, partim vt causa particulari, ex libero arbitrio creato, aut dependenter ab illo, ita sunt futura, vt possint non esse, præuidente Deo per scientiam naturalem, & per illam mediam inter merè naturalem & liberam, illas pro libertate arbitrij esse futuras, ex hypothesi, quod creare vellet homines & Angelos in eo ordine rerum, quo illos collocauit, in determinatione libera voluntatis, qua illos ita creare constituit, sciuit per scientiam liberam, quæ determinationem illam consequitur, res illas esse futuras, quia illæ pro libertate arbitrij erant ita euentura: non verò è contrario, quia illas præsciuit euenturas, idè erunt, vel fuerunt.

Hoc verò, quod vltimo loco diximus, affirmant etiam omnes illi Doctores quos disputatione præcedente citauimus. Dum enim asseruerant, libero arbitrio hoc, vel eius oppositum, indifferenter pro innata sibi libertate in futurum eligente, Deum effecturum, vt non aliud ipse ex æternitate præsciuerit, manifestè docent, non idè res esse futuras, quia Deus id præscit, sed è contrario. In eadem sententia videntur esse ceteri Doctores Scholastici, quamuis, vt verum fatear, contrarium innuere videatur D. Thomas supra artic. 8. in responsione ad primum, dum exponit, atque in contrarium sensum reducere conatur, testimonium Origenis mox citandum, quo idem apertè docet.

Idem perspicuè affirmat communis sanctorum Patrum sententia. Iustinus enim Martyr in expositionibus quaestionum à gentibus Christianis propositarum in expositione quaestionis 58. de prodicione Iudæ & præscientia Dei agens, ait: *Non causa eius, quod futurum est, prænotio, sed quod futurum est, prænotio. Neque enim prænotionem sequitur, quod futurum est, sed quod futurum est, prænotio. Ita fit, vt non Christus prodicionis causa sit, sed prodicio causa est Domini prænotionis.* Idem dicit esse de præscientia peccati Angelorum & primorum parentum. Quare non loquitur de sola prænotione Christi, qua homo est,

Patrum sententia pro explicata sententia. D. Iustinus Martyr.

est, hæc enim non antecessit peccata Angelorum, & primorum parentum, sed etiam de prænotione Dei, quæ Deus est. Non fuit tamen causam pro vera causa, res namque non sunt causa præscientiæ Christi: neque enim increata præscientia, quam habet, quatenus Deus est, nec creata futurorum contingentium, quæ præditus est, quatenus homo, à rebus ipsis defumitur: sed loquitur de ratione, quare illa sit, quatenus respectus rationis, quem scientia diuina habet ad res, quas nouit esse futuras, pendet ex eo, quodd illæ ex suis causis sint futuræ, vt explicatum est.

Origenes.

Origenes quoque lib. 7. in Epistolam ad Romanos in illud cap. 8. Quos præsciuit & prædestinauit, ait: Non propterea erit aliquid, quia id scit Deus futurum: sed quia futurum est, scitur à Deo antequam fiat. Nam, verbi gratia, & si sine animo, Deum non præscire aliquid, futurum sine dubio erat, quod ita, vt puta Iudas proditor factus est, & hoc ita futurum propheta prædixerunt. Non ergo quia propheta prædixerunt ideo prodidit Iudas, sed quia futurus esset proditor, ea que ille proposuit sui nequitia gesturus erat, prædixerunt propheta, cum vtrique Iudas in potestate habuisset, vt esset similis Petro, aut Ioanni, si voluisset, sed elegit peccunia cupiditate magis, quam Apostolorum consortij gloriam: & hanc eius voluntatem præuidentes propheta, librorum tradiderunt monumentis. Vt autem scias non in præscientia Dei vnicuique salutis causam poni, sed in proposito & actibus suis, vide Paulum verentem, ne forte cum alijs prædicauerit, ipse reprobus efficiatur, macerare corpus suum, & subiacere seruituti.

D. Ioan. Damasc.

Damascenus in Dialogo aduersus Manichæos. Quod præscientia, inquit, diabolo minime causa fuerit cur malus fuerit, hinc constat. Nam nec medicus, dum futurum morbum prænotat, morbo causam affert. Verum morbi quidem causa in præpostera, & immoderata vite ratione consistit, ac medici prænotio eruditionis ipsius argumentum est: prænotionis autem causa hæc est, quod ita futurum erat.

D. Ioan. Chrysost.

Chrysostomus homil. 60. in Matth. super illud Matth. 18. Vt mundo à scandalis. Non quia futura, inquit, prædixit, ideo euenient, sed quoniam omnino ventura erant, ideo prædixit. Non enim fierent si nollent ea excogitare nequam homines atque pestiferi: quod si ventura non fuissent, nec ipse futura prædixisset. Ventura vero erant, quia multi erant grauiter egrotantes qui noluerunt non agere maligne. & ipse quod futurum erat prædixit. Sed si illi curati fuissent, quispiam dicit, ac nemo esset qui scandala faceret, nonne hic sermo falsitatis criminare teneretur? Certè si curari, sanarique omnes voluissent, non dixisset, necesse est scandala venire. Sed quia sua sponte incurraliles futuros perspiciebat, ideo ventura omnino prædixit.

Hieronymus.

Hieronymus in illud Isaie 16. Hoc verbum quod locutus est Dominus ad Moab. Non, inquit, quod præscientia Dei causam vastitatis attulerit, sed quod vastitas futura Dei maiestati prænotata sit. Et in principio cap. 26. Ieremia. Non ex eo quod Deus scit futurum aliquid, ideo futurum est, sed quia futurum est Deus nouit, quia præsciuit futurorum est. Item in illud Ezechiel. cap. 2. Et dices ad eos, &c. sic ait: Non quia illa ventura cognoscit, necesse est vobis facere quod ille præscit: sed quod nos propria voluntate sumus facturi, ille nouit futurum, quia Deus est. Tertio quoque lib. Dialogor. aduersus Pelagianos: Non ideo peccauit Adam, quia Deus hoc futurum nouerat: sed præsciuit Deus, quasi Deus, quod ille erat propria voluntate facturus.

D. Augustinus.

Augustinus 5. de ciuitate Dei, cap. 10. Neque enim, inquit, ideo peccat homo quia Deus illum peccaturum præsciuit: imò ideo non dubitatur ipsum peccare, cum

peccat, quia ille, cuius præscientia falli non potest, non factum non fortunam, non aliquid aliud, sed ipsum peccaturum esse præsciuit, qui si nolit omnino, non peccat: sed si peccare noluerit, etiam hoc ille præsciuit. Et de prædestinatione, & gratia cap. 5. autor illius operis ait: Si dicitur iam Pharaonem non potuisse mutari, quia eum præsciuebat Deus non esse mutandum: respondetur, Dei præscientiam non cogere hominem, vt talis sit, qualem præsciuit Deus: sed præscire eadem futurum, qualis futurus est, quamuis eum non sic fecerit Deus.

Cyryllus lib. 9. in Ioannem, cap. 10. Quoniam, inquit, ita nonnulli sponte facturi erant, ideo præsciuit Spiritus sanctus futura prædixit.

Leo primus serm. 16. Non impia furentium manus immisit in se Dominus, sed admisit, non præsciuit, quod faciendum esset, egit, vt fieret.

Ex dictis, tam hæc quam præcedentibus disputationibus, satis, vt credo, est manifestum, quam ratione libertas arbitrij nostri, contingentiaque rerum cum diuina præscientia coherereant. Cum enim res, que à nostro arbitrio emanant: aut ab eo pendunt non ideo sint futuræ, quia à Deo præcognoscuntur futuræ, sed è contrario, ideo à Deo præcognoscuntur hoc vel illo modo futuræ, quia ita pro libertate arbitrij sint futuræ: quod si contrario modo, vt possunt, essent futuræ, contrario etiam modo & non eo quo re ipsa sciuntur, præcognoscerentur ex æternitate futura, imò verò cum scientia, qua Deus absolute nouit has, vel illas res esse futuras, non sit causa rerum, quin potius, posito ex libera determinatione voluntatis diuinæ: hoc ordine rerum, quem cernimus, perinde à suis causis (vt Origenes & alij Patres adnotarunt) effectus eueniant, à naturalibus quidem, naturaliter, à liberis, liberè, & in vtramuis partem contingenter, ac si in Deo nulla esset præscientia circa euentus futuros, sit planè, vt præscientia Dei, per quam ob infinitam omnique ex parte illimitatam perfectionem, & acumen sui intellectus certò penetrat, quid causa libera posita in quocumque ordine rerum sint futura, eum re ipsa, si velint, possint contrarium efficere, nullum omnino præiudicium libertati arbitrij & contingentia rerum afferat: sed perinde, existente etiã eadem scientia, libertas arbitrij, rerumque in vtramuis partem contingentia salua maneat, ac si talis præscientia non esset. In quod, præter Boëtium 5. de consolatione profa vltima, & multos alios, Augustinus 3. de libero arbitrio, cap. 4. cum Euodio disputans egregie docet. Cum enim Euodius ab Augustino peteret, quam ratione præscientia Dei, & liberum arbitrium humanum consentirent: quando quidem, quod Deus futurum præscit, vtique necessario fieri debeat, ait Augustinus: Vnde tibi videtur aduersum esse liberum arbitrium nostrum præscientia Dei? Quia præscientia est, an quia Dei præscientia est? Euodius: Dei potius. Augustinus. Quid ergo si tu præscires peccaturum esse aliquem, non esset necesse, vt peccaret? Euodius. Imò necesse esset, vt peccaret. Non enim aliter esset præscientia mea, nisi certa præscirem. Augustinus. Non igitur quia Dei præscientia est, necesse est fieri, que præscierit, sed tantummodo quia præscientia est: qua si non certa prænotat, vtique nulla est. Euodius. Consentio. Sed quorsum ista. Tunc Augustinus. Quia, nisi fallor, non continui tu peccare cogeres, quem peccaturum esse præscires, neque ipsa præscientia tua peccare eum cogeret, quamuis sine dubio peccaturus esset: non enim aliter id futurum esse præscires. Sicut itaque non sibi aduersantur hæc duo, vt tu præscientia tua noueris, quod alius sua voluntate facturus est: ita Deus neminem ad peccatum cogens, præuidet tamen eos qui propria voluntate peccabunt.

Libertas arbitrij contingentiaque rerum cum diuina præscientia, qua ratione coherereant.

D. Cyryllus.

D. Leo pont. max.

D. Augustinus.

peccabunt. Cur ergo non iudicet iustus, quia fieri non cogit praescire? Sicut enim tu memoria tua non cogis facta esse, quae praeterierunt: sic Deus praescientia sua non cogit faciendae, quae futurae sunt. Et sicut tu quadam, quae nosti, meministi, nec tamen quae meministi, omnia fecisti: ita Deus omnia, quorum ipse auctor est, praescit: nec tamen omnium, quae praescit, ipse auctor est. Quorum autem non est malus auctor, iustus est ultor. Hinc ergo iam intellige, quia iustitia Deus peccata punit, quia, quae novit futura, non fecit. Nam si propterea non debet retribuere supplicium peccantibus, quia praeviderit peccaturos, nec recte facientibus debet premia retribuere, quia & recte facturos nihilominus praeviderit. Imò vero fateamur ad praescientiam eius pertinere, ne quid eum lateat futurum, & ad iustitiam, ut peccatum, quia voluntate committitur, ita iudicio eius impune non fiat, sicut praescientia non cogitur fieri. Haec Augustinus.

scilicet compositum est diuinae scientiae explicatio.

Supere est ut ex haecenus dictis aduoneamus, quamuis verissime à Theologis dicatur, stante scientia, quòd Petrus crastina die sit peccaturus, Petrum in sensu diuiso posse non peccare, non tamen in sensu composito, duos nihilominus extremos errores esse circa utrumque vitandos. Vnum, circa sensum diuisum, quem iam disputatione praecedente impugnauius, videlicet, ne ea ratione credamus posse in sensu diuiso non peccare, quasi quicquid indifferenter in futurum Petrus fecerit, Deus in futurum, etiam indifferenter efficiet se non aliud, quam illud idem, ex aeternitate sciuisse: id namque est tollere certitudinem, & determinationem scientiae diuinae circa futura contingentia, antequam eueniant, quod cum nobilitate diuinae scientiae aperte pugnat, indeque absurda maxima sequuntur, ut ibidem ostensum est. Quare concedendum est ex aeternitate firmum fundamentum iam stare: *Novit Dominus, qui sunt eius.* Alterum, circa sensum compositum, videlicet, ne affirmemus ex eo, quòd iam praexistit scientia diuina, Petrum re ipsa non posse non peccare, quasi aliquid libertatis & facultatis ad re ipsa non peccandum, si velit, ob praesistentem scientiam diuinam amiserit. Eiusmodi enim sensum non dubitarem appellare errorem in fide. Etenim ita re ipsa in potestate ipsius est collocatum, praesistente etiam ipsa scientia, non peccare, & ita potest continere re ipsa actum, per quem praescitus est peccaturus, ac si non extitisset ea scientia, ut explicatum est. Quare sensus ille non est de mente Theologorum. Ea ergo ratione verissime dicunt, existente scientia diuina non posse Petrum in sensu composito non peccare, quia illa duo, quòd Petrus non peccet, & Deus sciat illum peccaturum, nõ possunt simul coherere. At si, ut nunc re ipsa potest, non esset peccaturus, non extitisset scientia illa in Deo: atque ita, nihil omnino impediente scientia, quae si Petrus, ut potest, non esset peccaturus, non extitisset, potest modò in sensu diuiso non peccare, non secus ac posset, si talis scientia nõ praexistisset.

Ad primum argumentum in primis, quod ad maiorem attinet, dicendum, eam esse veram, si intelligatur, tum de causa tota simpliciter, non verò de tota in aliquo gradu causa, nimirum vniuersalis, ut disputat. 6. explicatum est, tum de causa necessaria, quae non solum necessariò existat, sed etiam necessariò operetur: à tali namque causa effectus necessarius proficitur. Quod verò ad priorem partem minoris attinet, si sit sermo de scientia libera Dei, quae absolute & absque hypothese ab eo cognoscuntur futura contingentia, negandum est eam esse causam futurorum contingentium, ut ex dictis hoc articulo, & artic. 8. satis constat. Si ve-

A rò sit sermo de scientia Dei, tam naturali, quam de illa alia media, quae ante omnem suum actum liberum futura contingentia cognoscit, non secundum esse futurum simpliciter, sed secundum esse futurum ex hypothese, quòd velit condere hunc, vel illum ordinem rerum, in quo sint haec, vel illa creaturae libero arbitrio praedita, concedendum erit esse causam futurorum contingentium, non tamen totam: quippe cum eorum futurorum contingentium, quae ab arbitrio creato pendent, liberum etià ipsam arbitrium sit pars integra causae, à quo non solum habent, ut sint, aut non sint, sed etiam ut sint potius haec, quam illa. Quod verò ad posteriorem partem minoris attinet, dicendum est quomodo eiusmodi scientia, tum quoad eam partem quae naturalis est in Deo, tum quoad eam quae aliter se haberet in Deo, si liberum arbitrium creatum pro sui innata libertate, ut potest, in oppositam partem foret inflatendum, sit necessaria, postquam semel concepta est: non tamen necessariò producere futura contingentia, sed dependenter, tum à libera voluntatis diuinæ determinatione, tum etiam à libera electione arbitrij creati, quae hanc potius, quam aliam partem contradictionis amplectitur. à determinatione verò libera huiusmodi partium vnus integra causa posunt effectus fortiri contingentiam, non obitante necessitate praedictae scientiae, ut hoc loco in responsione ad primum D. Thomas docuit.

C Pro solutione secundi argumenti sciendum est, propositionem aliquam, quae spectatis naturis extremorum, ac causis, seu principio à quo coniunctio praedicati cum subiecto emanauit, est merè contingens, interdum fieri absolute necessariam ex conditione aliqua, nõ quidem, quae fingatur inesse, neque quae cum inesse, & non inesse possit, ponatur tamen inesse, sed quae ita iam re vera insit, ut contradictionem implicet conditionem tolli. Licet enim duo priora genera conditionum solum efficiant necessitatem secundum quid, atque ex hypothese, quo pacto & equum habere alas, si volat, & omne quod est, ex hypothese quòd sit, necessarium est esse: tertium tamen genus conditionis efficit necessitatem absolutam, à necessitate secundum quid siue ex sola hypothese distincta. In hoc igitur sensu, licet Adamum fuisse fuerit absolute contingens, eò quòd liberè à Deo fuerit productus: eo tamen ipso quòd in rerum natura fuit, iam hodie ita necessarium est fuisse, ut contradictionem implicet non fuisse: cum nulla ratione iam tolli possit aut impediri, quin fuerit. Eodem etiam modo, licet contingens fuerit, Deum praescire Antichristum tali puncto temporis peccaturum, quia si, ut poterit, non esset peccaturus, Deus id non praesciisset: eo tamen ipso quòd ex aeternitate id praeviderit futurum, contradictionem implicat modò id nõ praesciuisse: tum quòd ad praeteritum non sit potentia: tum etiam quòd in Deum nulla possit cadere mutatio. De hoc genere absolute necessitatis intelligendus est D. Thomas hoc loco in responsione ad secundum, dum ait, *hanc, & similes propositiones de praeterito veras, esse absolute necessarias.*

Pro solutione secundi. Necessarium ex suppositione.

F Sciendum est deinde, quòd etiam ex dictis satis aperte colligitur & disputatione sequenti magis ostenderetur, peculiare quid esse scientiae diuinæ eorum contingentium quae ab arbitrio creato pendent, Deum ex acumine quidem ac summa perfectione sui intellectus praecognouisse quid esset futurum, quia ita per arbitrium ipsum pro sua innata libertate esset futurum, & si, ut potest futurum esset oppositum, id ipsum praesciisset: quare, quòd in se erat

erat

Solutio se-
cundi argu-
menti.

erat incertum, scilicet certò, nõ certitudine, quæ pro-
ueniret ex obiecto, sed ex acumine & summa per-
fectione sui intellectus, dependenter tamen ex eo,
quòd ita per arbitrium ipsium futurum esset.

His ita constitutis, ad argumentum neganda est
maior, quando antecedens sola necessitate proximè
explicata est absolute necessarium, & cõceptio for-
mata est dependenter ex eo, quòd ita res liberè,
contingenterve, esset futura, contrariòque modo
affirmanda foret, si res, vt potest, contrariò modo
esset futura, certitudinèque habet non ex obie-
cto, sed ex solo acumine & immensa perfectione
conciipientis. Tunc enim esto conditionalis sit ne-
cessaria, quia in sensu composito coherere nõ pos-
sunt ista duo, quòd Deus aliquid præficiar futurum,
& illud non eo modo eueniat: & esto antecedens
illo modo sit necessarium, quia præteritum, & quia
in Deum nulla possit cadere vicissitudinis obum-
bratio: nihilominus consequens potest esse merè
contingens. Ad illam verò probationem maioris,
qua inferitur: *alioquin in bona consequentia esse possit
antecedens verum & consequens falsum*, negandum est
id sequi. Etenim, si, vt potest, futurum esset opposi-
tum consequentis, numquam præcessisset illud an-
tecedens, quòd idèd ita acumine & perfectione di-
uini intellectus conceptum est, quia res, cum, posset
aliter euenire, ita erat euentura. Quare numquam
daretur antecedens verum, & consequens falsum.
Quòd fit, vt consequens illud, posito eo antecedente
vt re vera est, solùm sit necessarium necessitate cõ-
sequentiæ, qua optimè ex eo inferitur: non verò ne-
cessitate consequentis: quoniam conditio illa, non
quemadmodum reddit antecedens illo modo ab-
solute necessariũ, ita reddit consequens, quòd nullo
modo afficit, sed & esse, & non esse simpliciter po-
test: si tamen nõ esset futurum, vt potest, numquam
præcessisset antecedens illud, neque proinde in eo
conditio illa reperiretur, quæ ex solo acumine, &
perfectione diuina prouenit.

Ad tertium.

Ad tertium, si in maiori sit sermo de necessitate
consequentis, quatenus consequentia hæc est ne-
cessaria, hoc vel illud *Deus scit futurum, ergo futurum
est*: concedenda est. Si verò in ea sit sermo de ne-
cessitate consequentis, quasi necesse sit, rem scitam
à Deo futurã, esse secundum se ipsam necessariam,
aut certam, neganda est. Ad probationem verò, si
ea intelligatur de necessitate consequentis, quasi
sit sensus: *omne quod ab hominibus scitur, est necessa-
rium necessitate consequentis, aut saltem certum secun-
dum se* (sumpto vocabulo scientiæ latius, vt com-
prehendit etiam cognitionem certam de comple-
xionibus contingentibus sensuum experimento
comprobatam) ergo *omne, quod à Deo scitur futurum
erit etiam necessarium necessitate consequentis, aut sal-
tem secundum se certum*, quippe cum scientia Dei sit
multo certior quam nostra, neganda est consequentia.
Ratio autem est, quoniam scientia nostra nullam
habet certitudinem ex perspicacitate & altitudine
cognoscentis supra res cognitras, quasi certius per-
spiciamus res, quàm res sint in seipsis & ex sua na-
tura: qua de causa certitudo scientiæ nostræ pendet
ex necessitate, aut certitudine obiectorum secun-
dum se, neque potest esse maior in scientia nostra,
quàm in obiectis secundum se reperitur: at verò
scientia diuina ex acumine, ac altitudine cognoscen-
tis, qui in obiecto secundum se incepto perspicit
certò quid futurum sit, habet maiorem certitudi-
nem secundum se, quàm sit certitudo obiectorum.
Atque hæc est ratio, quare in solo Deo, non in ho-
minibus, scientiam futurorum contingentium po-

namus, vt quaest. i. dictum est. Pro nobis ergo pu-
gnat, scientiam Dei esse certiorè nostrã: inde enim
apertè inferitur, non esse parem rationem, si nostra
scientia non potest haberi nisi de obiecto iam se-
cundum se certo: ita nec Deus suam scientiam nisi
de simili obiecto habere possit.

Ad quartum, si illud antecedens, *nihil futurum
præcognitum à Deo potest non euenire*, intelligatur in
sensu composito, concessio antecedente, neganda est
consequentia. Ad probationem verò dicendum, vt
aliquid simpliciter sit futurum contingens, satis es-
se quòd in sensu diuiso possit esse, & non esse:
quandoquidem, si non esset futurum, vt nihil im-
pediente præscientia diuina, re ipsa potest, non præ-
cessisset præscientia illa diuina, cum qua non co-
hæret non euenire. Si verò antecedens illud intel-
ligatur in sensu diuiso, negandum est. Deinde ad
probationem illam: *si quod à Deo præcognitum est
euenturum, non eueniret, Deus re ipsa falleretur, ergo si
stante scientia possit nõ euenire, Deus re ipsa possit falli*:
respondendũ est in primis, si tam antecedens, quàm
consequens intelligantur in sensu composito, con-
cedenda esse: neque enim deseruiunt ad probandum
illud aliud antecedens in sensu diuiso, neque nos
dicimus, stante scientia, posse in sensu composito
non euenire. Quoniam verò dicimus: præscientiã,
quæ actu existit, nihil omnino impedire, quin pos-
sit aliter euenire, atque ita nihil impediende scienti-
a, posse in sensu diuiso non euenire, quia si non
esset euenturum, vt re ipsa potest, numquam talis
scientia præexistisset: admisso antecedente illius pro-
bationis, neganda est consequentia: quoniam cum
hoc quòd est posse actu non euenire, stat absque
vlla fallacia euenturum esse, vt est præcognitum:
quia si non ita esset euenturum, vt re ipsa potest,
numquam Deus præcognouisset illud euenturum.
Cum præscientia ergo illa diuina pugnat quidem
esse aliter euenturum, sed stat optimè posse simpli-
citer aliter euenire: verumtamè, si esset aliter euen-
turum, non fuisset illa præscientia, quæ nullam ne-
cessitatem, aut certitudinem consequentis ponit
rebus futuris, sed tam incertas illas relinquit se-
cundum se, & comparatione suarum causarum, ac
si nulla esset talis præscientia.

Ad quintum neganda est maior. Ratio est illa,
quam in responsione ad tertium reddidimus. Cum
enim scientia & cognitio nostra non habeat maio-
rem certitudinem, quàm sit certitudo obiecti se-
cundum se spectati, vtiue si haberemus certam
scientiam de futuris contingentibus, propositiones-
que earundem rerum determinatè essent veræ, id
ex eo esset, quia ipsæ secundum se certò & deter-
minatè essent futuræ: quòd non alia ratione esse
posset, nisi quia res secundum se essent necessaria
necessitate consequentis. Cum verò scientia diuina,
ex acumine, & perfectione scientis, de futuris etiam
contingentibus, in quibus nulla est certitudo ex se,
& ex suis causis, sit certissima, vt sæpe explicatum
est: fit, vt ex eo, quòd futura contingentia certò co-
gnoscuntur à Deo, non sequatur, necessariò ex na-
tura rei esse euentura, vt sequeretur si cognitio no-
stra de iis rebus esset certa, aut propositiones, quas
de eisdem formamus, essent determinatè veræ.

Ad sextum negandum est antecedens. Ad pro-
bationem, concessa maiori, nempe illam esse neces-
sariam & optimam consequentiam: *Deus ex asermitate
præcinit Petrum peccaturum cras, ergo Petrus cras
peccabit*: ad minorem, si sensus illius sit, in cuius po-
testate non est tollere antecedens bonæ consequen-
tiæ, non est tollere, hoc est, non ponere consequens,
quòd

quod ex tali antecedente sequitur ponendum esse (in hoc enim tantum sensu minor deferuit argumento , eò quòd Petrum non peccare cras, vt est præcognitum à Deo nõ sit Petrum tollere aliquid, sed non ponere peccatum, quòd ex illo antecedente necessariò sequitur ponendum) neganda est, quando si non esset futura positio consequentis, vt potest non fore, numquam Deus præsciuisset Petrum peccaturum, atque adeò non fuisset antecedens. Quare licet neque in potestate Petri, neque ipsius Dei sit iam nunc efficere, vt in Deo non fuerit talis præscientia, est tamen in potestate Petri, etiam nunc id efficere (hoc est, non peccare) quòd si, vt potest, esset facturus, non fuisset vnquam illud antecedens. Quòd fit, vt ex potentia Petri ad non peccandum, non sequatur posse dari in bona consequentia antecedens verum, & còsequens falsum: quoniam si non esset peccaturus, vt potest, antecedens illud numquam omnino fuisset.

Concluditur
in præfatio
liberum
arbitrii
et contingit
re-
rum cum di-
uina præsci-
entia.

Ex iis quæ hæcenus diximus, iunctis iis quæ in concordia ad hunc articulum circa gratiam explanauimus, satis arbitror esse perspicuum, libertatem arbitrii nostri, & contingentiam rerum cum diuina præscientia apprimè còuenire, nec eam aliquo modo in causa esse, quominus, Deo opitulante, qui quantum cuique opus erit semper præstabit auxilium, in potestate nostra sit peccata omnia lethalia vitare, ab eisdem post lapsum resurgere, vitam denique æternam consequi vel amittere, per nõsecus ac si in Deo nulla esset præscientia futurorù. Quare cum non aliter Deus præsciat ea, quæ ad nostram salutem, aut condemnationem, quàm quæ ad alios effectus contingenter futuros spectant, neque ex diuina præscientia maiorem necessitatem illa, quàm hæc, consequatur: profectò sicut insana mentis reputaretur agricola, qui, de diuina præscientia sollicitus, segnis redderetur ad semina terræ mandanda, eaq; ratione ductus, quòd Deus ex æternitate omnia præsciat, & vt illa præsciuit ita ea euentura sint, vel semina terræ non mandaret, vel minus quàm alioqui foret mādaturus: quoniam, nihil impediente, aut conferente præscientia, vt sementem fecerit, ita metet: quòd enim plus seminis terræ commiserit, eò plus metet: quòd si nihil seminauerit, nihil colliget: quòd postea non diuina præscientia, sed suæ stultitiæ, ac culpa tribuere debet: ita etiam multò dementior censendus is est, qui de diuina præscientia sollicitus, simili ratione ductus, ad rectè operandum, vim sibi inferendum, vincendas tentationes, præstandumque ea, quæ ad maius beatitudinis præmium consequendum necessaria sunt, remissior ac segnior fuerit: neque postea præscientiam, & prædestinationem diuinam, sed seipsum incusare debet. Maximè cum agricola, vel aduerso cœli sydere, vel fortuitis euentibus, perdere laborem queat: ipse vero non alia ex causa, quàm voluntate sua, laborum suorum fructu possit frustrari: quin potius semper Deum eò ad maiora dona largienda paratiorem, ac promptiorem experietur, quòd se ipse magis strenuè ad illius obsequium accinxerit. Quod de agricola adhibitum est exemplum, accommodari etiam poterat, tum ægroto, qui, fretus Deum futura præscire, nollet morbo adhibere remedia: tum militi, qui eadem ratione ductus, procederet ad pugnam nullo armorum præsidio munitus: tum in finitis aliis. Quare, nihil omnino de diuina præscientia solliciti, iuxta consilium Diui Petri, *satagamus vt bonis operibus certam nostram vocationem faciamus.* Quemadmodum enim diabolus, qui longè meliùs, quàm nos,

A nouit Deum omnia præscire, nihil de diuina præscientia sollicitus, nullum non mouet lapidem, diligentissimè obambulat, & circuit terram quaerens, quem deuoret: ita & nos libertati omni cura de diuina præscientia, Dei freti auxilio, nostram salutem diligentissimè operemur: ita enim fiet, vt absque vilo dubio sempiternam felicitàtem consequamur. Atque hæc in re satis cuiuscumque esse deberet, ante mentis oculos constituere, Deum esse Deum, hoc est, infinitam sapientiam, bonitatem, &c. vt in his, quæ supra multorum captum sunt, securè se ipsius bonitati, ac prouidentia committeret, satageretque pro sua virili parte quæ ipsius sunt cum diuina ope diligentissimè præstare.

DISPUTATIO XVIII.

De præfinitionibus, & vnde certitudo diuinæ scientiæ circa futura contingentia oriatur. Appendix.

VT dilucidior hæc disputatio sit, ac ne longitudine fastidium pariat: secunda erit in quatuor membra.

MEMBRUM I.

Aliorum de vtraque re sententia.

Quidam, vt tales Dei præfinitiones ad omnes actus liberi arbitrii non malos inducant, ac tueantur, quæ arbitrii libertatem ad eosdem actus de medio tollunt, scientiam illam mediam, quam disputatione præcedente, & aliis antecedentibus statuimus, atque ex suis principiis deduximus, testimoniiisque Scripturarum, ac sanctorum Patrum, imò & Scholasticorum corroborauimus (tametsi non eo nomine eam appellent) impugnant, ac totis viribus dissuadere conantur.

Contendunt namque, vt omnia vniuersim (exceptis actibus peccatorum) certò futura sint, aut certò non sint futura, pendere à sola libera præfinitione voluntatis diuinæ. Atque inde vltèriùs voluntatem quemadmodum in Deo comparatione omnium quæ ab ipso solo immediatè emanat, itemque comparatione eorum, quæ merè ex necessitate nature inde vltèriùs proficiuntur, non datur, nisi scientia merè naturalis, quæ antecedit liberum actum voluntatis diuinæ, & scientia merè libera, quæ eundem actum consequitur, sic etiam rem habere in his futuris contingentibus, quorum radix contingentia proxima est liberum arbitrium creatum, dummodò mala moralia non sint. Vnde volunt, quòd quemadmodum ea, quæ à solo Deo immediatè producuntur, aut vltèriùs ex eis solis nature necessitate proficiuntur, ante liberum actum voluntatis diuinæ solum cognoscuntur: merè naturaliter in ratione tantum possibilem, accedente verò præfinitione diuinæ, liberòve actu voluntatis diuinæ, quo Deus eas solas producere statuit, aut cum eis generali concursu in ea influere, quæ inde vltèriùs proficiuntur, in ea ipsa præfinitione, actiue libero voluntatis, liberè cognoscuntur certò futura: sic etiam ea omnia quæ pendent à libero arbitrio creato, tam Angelico, quàm humano, & moraliter mala non sunt, siue ad illa cooperetur Deus peculiari, ac supernaturali auxilio, siue solo generali, ante diuinam præfinitionem, actiueve libero voluntatis diuinæ, quò statuit, & creare arbitrium,

&c